

Horváth István Károly latin nyelvi és kultúrtörténeti verseny 2010/2011

Fordítási feladat

II. forduló II. kategória

Fordítsd magyarra az alábbi szöveget szótár segítségével! Ügyelj a pontos, de szép stílusú, magyaros fordításra!

Gyges láthatatlanná tévő gyűrűje

Gyges, cum¹ terra discessisset² magnis imbris, descendit in illum hiatum, aeneumque equum, ut ferunt fabulae, animadvertit³, cuius in lateribus⁴ fores essent; quibus⁵ apertis corpus hominis mortui vidit anulumque aureum in digito. Quem⁶ ut⁷ detraxit, ipse induit, tum in concilium pastorum venit, erat enim regius pastor. Ibi⁸ autem, cum palam⁹ eius anuli ad palmam¹⁰ converterat, a nullo videbatur, ipse autem omnia videbat, et idem¹¹ rursus videbatur, cum in locum¹² anulum inverterat. Itaque hac opportunitate¹³ anuli usus¹⁴ regem dominum interemit¹⁵, sustulit¹⁶, quos obstare arbitrabatur, nec quisquam in his facinoribus¹⁷ potuit eum videre. Sic repente Gyges anuli beneficio rex Lydiae¹⁸ exortus est¹⁹.

1. cum = miután
2. megnyílt, meghasadt
3. az *animadvertit* tárgya: *aeneumque equum*
4. latus -eris n.
5. *quibus* – a *fores*re vonatkozik
6. quem = anulum
7. ut = amint, mihelyt
8. ibi – a *concilium*ra vonatkozik
9. pala, ae f. = foglalat, kő a gyűrűn
10. ad palmam = a tenyere felé
11. idem = Gyges
12. in locum = a helyére
13. oportunitas, -atis f. = lehetőség, kedvező tulajdonság
14. utro 3 usus sum
15. interimo 3 -emi, -emptus
16. tollo 3 sustuli, sublatum = megsemmisít, kiirt, eltesz az útból
17. in his facinoribus = ezen gaztettek közben, a gaztettek elkövetése közben
18. Lydia – kisázsiai királyság
19. exorior 4 exortus sum = lesz, válik valamivé

Javítási útmutató a fordításhoz

Gyges, miután a nagy esőzések következtében/a nagy esőzések idején megnyílt a föld, leereszkedett a hasadékba, és ahogy mesélik, észrevett egy bronz lovat, amelynek az oldalában egy ajtó volt. Miután az ajtót kinyitotta, meglátott egy holttestet és annak az ujján egy aranygyűrűt. Amint lehúzta a gyűrűt, maga vette fel, majd elment a pásztorok gyűlésére, ugyanis ő volt a király pásztora. Ott azonban, amikor a gyűrű kövét/ foglalatát a tenyere felé fordította, senki sem látta, ő maga azonban mindent látott, majd újra láthatóvá vált, amikor a gyűrűt a helyére fordította. Ígyhát, kihasználva a gyűrűnek ezt a kedvező tulajdonságát/ élve a gyűrű nyújtotta lehetőséggel, királyi gazdáját megölte, eltette az útjából azokat, akiről úgy gondolta, hogy ellene szegülnek/ az útjában állnak, de senki nem láthatta ezen gáztettek közben. Így lett Gyges váratlanul Lydia királya a gyűrű segítségével.

Pontozás: A szöveget három különböző eljárással (A, B, C) értékeljük, majd az így kapott részpontoszámokat összegezzük.

A) Tagmondatonként 1 pont adható minden tagmondat elfogadható fordításáért. A mondat fordítása elfogadható, ha az alapját képező alany, állítmány (tárgy, ha van) fordítása pontos. Az egyéb mondatrészek fordításának a helyességét nem kell figyelembe venni a tagmondatonként adható 1 pont odaítélésekor. Részpontoszám nem adható!

Gyges, [...] descendit in illum hiatus – 1 pont

cum terra discessisset magnis imbribus, – 1 pont

aeneumque equum [...] animadvertit – 1 pont

ut ferunt fabulae – 1 pont

cuius in lateribus fores essent – 1 pont

quibus apertis corpus hominis mortui vidit anulumque aureum in digito – 1 pont

Quem ut detraxit – 1 pont

ipse induit – 1 pont

tum in concilium pastorum venit – 1 pont

erat enim regius pastor. – 1 pont

Ibi autem, [...] a nullo videbatur, – 1 pont

cum palam eius anuli ad palmam converterat – 1 pont

ipse autem omnia videbat, – 1 pont

et idem rursus videbatur, – 1 pont

cum in locum anulum inverterat. – 1 pont

Itaque hac opportunitate anuli usus regem dominum interemit, – 1 pont

sustulit, – 1 pont

quos obstare arbitrabatur, – 1 pont

nec quisquam in his facinoribus potuit eum videre. – 1 pont

Sic repente Gyges anuli beneficio rex Lydiae exortus est – 1 pont

Összesen: 20 pont

B) Vizsgáljuk meg az aláhúzott szavak, kifejezések fordításának a helyességét, és adjunk ezekre is pontot az alábbiak szerint. Részpontszám nem adható!

Gyges, cum¹ terra discessisset² a magnis imbribus, descendit in illum hiatum, aeneumque equum, ut ferunt fabulae, animadvertit³, cuius in lateribus⁴ fores essent; b quibus⁵ apertis corpus hominis mortui vidit anulumque aureum in digito. Quem⁶ ut⁷ detraxit, ipse induit, tum in concilium pastorum venit, erat enim regius pastor. Ibi⁸ autem, c cum palam⁹ eius anuli ad palmam¹⁰ converterat, a nullo videbatur, ipse autem omnia videbat, et idem¹¹ rursus e videbatur, cum in locum¹² anulum inverterat. Itaque hac opportunitate¹³ anuli usus¹⁴ regem dominum interemit,¹⁵ sustulit,¹⁶ quos obstare arbitrabatur, nec quisquam in his facinoribus¹⁷ potuit eum videre. Sic repente g Gyges anuli beneficio e rex Lydiae¹⁸ e exortus est.¹⁹

a: Ha a diák a szövegösszefüggésnek megfelelően *abl. causa*nak vagy *temporis*nak értelmezte – 1 pont.

b: Az *abl. abs.* helyes fordításáért – 2 pont;

ha a diák a relatív mondatfűzés szabályát alkalmazva fordított, plusz 1 pont adandó.

c: Ha a *cum* kötőszót mindkét esetben időhatározóinak fordította – 1 pont.

d: A passzív szerkezet helyes és magyaros fordításáért – 2 pont.

e: A passzív igealak helyes (visszaható értelmű) fordításáért – 1 pont.

f: Az *acc. c. inf.* helyes fordításáért – 2 pont;

ha a diák a relatív mondatfűzés szabályát alkalmazva fordított, plusz 1 pont adandó.

g: A kettős nominativuszos szerkezet helyes fordításáért – 1 pont

Összesen: 12 pont

C) Vizsgáljuk meg összességében a fordítást stiláris és fordítástechnikai szempontból:

1. szótárhasználat (mennyiben tudta a diák az adott szavak legmegfelelőbb jelentését kiválasztani);

2. nyelvhelyesség (mennyiben sikerült a szöveget a magyar nyelv szabályainak figyelembe vételével lefordítania);

3. szövegértés (mennyiben tükrözi a fordítás a szöveg megértését).

Ezen szempontokat együttesen szemlélve háromféle pontszám adható: **3 pont** (gyenge), **6 pont** (közepes), **9 pont** (kiváló) megvalósítás esetén. Részpontszám nem adható!

Fontos szempontok: A pontozásnak ebben a fázisában akkor is megadható a maximális pontszám, ha a diák csak a szöveg első felét tudta lefordítani, de azt a fenti szempontok alapján nagy pontossággal oldotta meg. Ha azonban a diáknak nem sikerült terjedelemben legalább a szöveg felét összefüggően, jól egymáshoz kapcsolt mondatokban lefordítania, maximális pontszám erre a feladatra semmiképpen nem adható.

A szerzhető pontok összesen: 20 + 12 + 9 = **41 pont**